

En konfirmation i Thisted Kirke

Knud Gregersen

Med udgangspunkt i en usædvanlig begivenhed under konfirmationshandlingen i Thisted Kirke i oktober 1900 tegner artiklen et rids af konfirmationens lokale historie.

Det skulle blive en bevæget søndag for drengen Jens Christian Nielsen, da han blev konfirmeret i Thisted Kirke den 7. oktober 1900. Dagen efter kunne der i Thisted Amtsavis læses følgende:

"En meget pinlig Scene forefaldt igaar under Konfirmationen i Thisted Kirke og foregik saa aabentlyst at Ingen kunde undgaa at lægge Mærke til den. Pastor Jepsen var naaet til den næstøverste af Drengene og affordrede ham Konfirmationsløftet, men Drengen gav ham intet Svar Præsten gjentog derfor Spørgsmaalet venligt, men mere indtrængende og talte derefter dæmpet til Drengen. Denne aflagde dog ikke Løftet, men besvarede paa den anden Side heller ikke Spørgsmaalene, der rettedes til ham med "Nej", saaledes som der fortælles. Han forbeholdt sig fuldstændig taus, men brød tilsidst ud i en hjerteskerende Hulken. Præsten gjorde derefter, hvad der under de foreliggende omstændigheder maa betragtes som det rette: Han lod Drengen staa og vendte sig til den næste Konfirmand. Da den hellige Handling var forbi vendte Præsten sig atter til Drengen og nu aflagde han Løftet.

Thisted Kirke 1892. Foto: L. H. Gram.

Drengens besynderlige Optræden, der saa vidt os bekendt er uden Sidestykke, skal efter sigende være et Udslag af Paavirkning fra en kvindelig Slægtnings Side. Drengen er opdraget hos denne Slægtning, der er Baptist, og havde selv, meget mod hendes ønske og Villie, forlangt at blive konfirmeret, og han blev derefter forberedt af Præsten, men i sidste øjeblik skal han have lovet sin Slægtning ikke at afgive Løftet, men svare "Nej".

Drengen, der kun i godt et halvt Aars Tid har været hjemmehørende heri Byen, faaer af alle sine Lærere det Lod, at han er en alvorlig, stille, ordentlig Dreng af meget godhjertet Karakter, saa det er udelukket, at han har tilsigtet nogen Demonstration".

Nu blev Jens Christian Nielsen konfirmeret, og så vidt vides levede han lykkeligt med det. Men den måde hvorpå konfirmationen var forløbet, viser klart hvilket dilemma, og hvilken affekt han var bragt i. På den ene side loyalitet mod den kvindelige slægtning som havde opdraget ham, og som han havde lovet ikke at afgive løftet. På den anden side hensynet til sig selv, og sit eget ønske om at blive konfirmeret.

I 1857 var tvungen konfirmation for kristne blevet afskaffet. Men hvis man valgte at lade sig konfirmere, var aflæggelse af konfirmationsløftet obligatorisk. Dette løfte går tilbage til 1736.

Konfirmationen indføres ved lov

Den 13. januar 1736 indførte den pietistiske konge Christian den VI konfirmationen som en lovfæstet og offentlig handling i Danmark og Norge.

Det skete med: *"Forordningen Angaaende Den tilvoxende Ungdoms Confirmation og Bekræftelse udi deres Daabes Naade"*. I forordningen blev det fastslået, at konfirmationen og offentlig eksamen skulle være en pligt for alle børn uanset stand, og at kun børn, som havde gået i skole eller modtaget undervisning på anden måde, måtte antages. Præsten kunne nu ikke længere nøjes med at katekisere børnene i kirken før altergang, som det før havde været almindelig; men skulle nu lade dem komme til sit "Huus", for at undervise dem i deres kristendom. I en forordning fra 1759 blev det bestemt, at præsten ikke måtte antage børn til konfirmationen, før de var fyldt 14 år, men de skulle antages før de var fyldt 19. De børn, som ikke var dygtige nok, skulle afvises. Konfirmationsdagen fastsattes til 1. søndag efter påske, eller 1. søndag efter Michaelis.

Konfirmationsgudstjenesten skulle forløbe som en almindelig gudstjeneste. Præsten skulle i sin prædiken tale om denne sags vigtighed, og opvække menigheden til hjertelig forbøn for konfirmanderne, og selv på prædikestolen påkalde Gud i en bevægelig bøn.

Efter prædiken skulle synges: I Jesu navn, eller: Kom Gud skaber. Derpå skulle børnene gå op til alteret, eller præsten gå ned på kirkegulvet, hvor drengene stod på den ene side og pigerne på den anden.

Konfirmationsforretningen begyndte med en bøn og en kort tale. Artikel 10.: ... *"I Overhøringen selv gaar han enten Catechismi 5 Hovedparter igjennem, eller tage Saliggjørelsens Orden for sig eller Poenitensses Parterne, og søger at faae de øvrige Troens Artikler indprentede; herpaa gaaer han fra Barn til Barn, og ikke ... gaaer et eneste forbie..."*.

Når eksamen var forbi, gik præsten over til selve konfirmationshandlingen, og han spurgte hver konfirmand om han/hun:

- forsagede Djævelen og alt hans væsen og alle hans gerninger?
- troede på Gud Fader, Søn og Helligånd?
- ville blive i sin dåbspagt til sin salige ende?

Derpå skulle konfirmanden svare bekræftende, og give ham sin hånd derpå, hvorpå præsten med håndspålgelse på konfirmandens hoved bad en bøn. Præsten holdt derefter en tale, hvor han blandt andet præciserede, at deres løfte var en formel ed for Herren. Så læste han konfirmationsbønnen, Fadervor og lyste Herrens velsignelse. Så blev der sunget: Mit barn frygt den, eller: Gud Fader udi himmerig, og sluttelig læste degnen en bøn fra kordøren.

*Drenge-konfirmander hos pastor Witter 1908.
Stående fra venstre: Emil Sørensen, Mads Kristensen,
Alfred Jørgensen, Valdemar Jensen, Knud Nielsen.
Siddende fra venstre: Martin Andersen, Jens Frostholm
Pedersen, Niels Nielsen og Anders Kobberø Jensen.*

Denne forordning blev taget ad notam i samtlige landets kirker. Således skrev sognepræsten Johannes Vogelius Steenstrup i Sjørring Thorsted kirkebog samme år:

*”Confirmatiø
Under
Eet Rigtigt Register
Over
Den ungdom som siden udgangne aller
gudeligste Confirmationsforordning,
i .Sjørring Taarsted Kirker
til offentlig Confirmation ere fremstillede,
hvor mand har paa hver Pagina
antegnet Børnenes Navne i første,
og i den anden Rubrique
forklares forældrenes Navne og bopæl
anno 1736
Dom: 18 p. Trinit: højtidelig
Confirmation i Sjørring Kirke”.*

Året efter konfirmationens indførelse udsendte hofpræsten Erik Pontoppidan sin katekismeforklaring: ”Sandhed til Gudfrygtighed”. Bogen blev ved et rescript i 1738 befalet indført i skolerne og til katekismen i kirken. Det var en ret så omfangsrig bog som gennemgik katekismen i 759 spørgsmål og svar, på ikke mindre end 227 sider. Pontoppidan mente selv, at de kvikke børn skulle lære det hele udenad, mens de tungnemme kunne nøjes med at lære to trediedele af den. Med så store ambitioner om kundskaber undrer det ikke, at der den 23. januar 1739 blev udsendt en forordning om at oprette almueskoler overalt i landet.

Mange følgelove fulgte med konfirmationen. Ingen kunne komme ud at tjene, blive soldat, indgå ægteskab, være fadder eller vidne uden at have været til alters, og

ingen kunne komme til alters uden at være konfirmeret. Helt op til Grundloven i 1849 var der til konfirmationen knyttet en række borgerlige rettigheder; og indtil medhjælperlovens ikrafttrædelse i 1921 skulle enhver - ifølge tyendeloven af 1854 - have en skudsmålsbog for at tjene fremmede.

Det havde en stor social betydning omkring århundredskiftet at være konfirmeret, og det var måske netop derfor, Jens Christian Nielsen ønskede at blive konfirmeret; så han kunne smykke sig med det prædikat ”at være en konfirmeret dreng”.

Omkring århundredskiftet voksede arbejderbefolkningens og de intellektuelles modstand mod kirken, hvorunder den personlige tilspørgsel ved konfirmationen blev kraftigt kritiseret. Ved en anordning af 1. februar 1909 blev overhøringen og tilspørgsel gjort frivillig; og der opstod tre ordninger som præsten frit kunne vælge imellem:

- 1) En bevarelse af 1736-ordningen.
- 2) Det sidste spørgsmål udelades, så alene tilspørgslen på forsagelse og trosbekendelse finder sted.
- 3) Enhver personlig tilspørgsel falder væk.

Konfirmationsjubilæum i Kirken

Søndag den 12. januar 1936 afholdtes der en festgudstjeneste i Thisted kirke i anledningen af 200-året for konfirmationens indførelse. Pastor A. M. Møller havde forinden, i en annonce i avisen, inviteret ”modne” kirkegængere, såvel som nuværende og tidligere konfirmander til at møde i kirken, hvor han ville holde en katekisation over ”Guds Ord”. Under prædikenen sagde pastor Møller bl.a.: ”Hvad har konfirmationstiden betydet for dig? Har du ikke hellige Minder fra den Tid, var Guds Kald dig ikke nær, mærkede du ikke, at han var der for at Velsigne dig? Og har du givet ham dit Ja for Livet? ... Lad os derfor takke Gud for Konfirmationen, og bruge Dagen til at nedbede Guds Velsignelse over den”.

”Efter Prædiken trådte en stor Flok unge ud på kirkegulvet, og Pastor Møller talte til dem om Guds Ord”.

Måske havde pastor Møller fået ideen til katekisationen fra ”Anne Søes Konfirmationslegat”. Hun havde den 16. maj 1773 oprettet legatet til brug i Thisted kirke. Det var på 200 Rdl. Renten fra dette beløb skulle aflønne hører ved latinskolen Peder Riber. Han skulle for lønnen katekisere med børnene fra den danske skole; en time om søndagen efter højmesse, og en time om torsdagen før skriftetid.

Hun havde selv bestemt fremgangsmaaden i 5 punkter:

- 1) Der skal ringes med en af Kirkens Klokker, førend Katekisationen begynder, for at Byens Indvaanere og især deres Tjenestetyende kunde vide at indfinde sig til den berammede Tid.
- 2) Katekisationen begynder og ender med en salme, som synges.
- 3) Til denne Katekisation, som ikke bør vare over en Time, møder hver Gang alle de Børn, der undervises i den danske skole.
- 4) Børnene skulle, medens Katekisationen varede, staa i Kirkens bredeste Gang, og Drengene stilles paa den ene Side af Gangen, men Pigerne paa den anden Side.
- 5) Den, som ej Katekiserer, gør Børnene et eller andet Spørgsmaal, saaledes at de ej alene læse ad Luthers

lille Katekismus, men endog vide at forklare den, saa man kan erfare, at de forstaar Ordenes Mening”.

Konfirmations- Hætte!

er en Lignelse og anbefales til billigste Priser i stort og smukt Udvalg. Et Par **overgjemte Hætte** udsælges fra 1 Kr. Stk. Hætte til Konfirmander eneestående billig.

Jacob Hyllested.

KILDER:

Thisted Amtsavis 8/10 1900, 8/1 1936, 14/1 1936.

Thisted kirkebog, konfirmerede drenge 7/10 1900.

Sjørring Thorsted kirkebog 1736.

Danske Byer og Sogne, Thisted Amt bind 10.

Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk I-II.

Konfirmation og begravelse: Betænkning afgivet af

Kirkemissionsseriets liturgiske kommission. nr. 1100, Kbh. 1987.

Konfirmationsforordningen af 13. januar 1736 i:

Chronologisk Register over de kgl. forord, ved J. H. Schou 1795.

Almindelig kirkehistorisk fremstilling.

Hansen, Poul: Thisted Kirke 1978.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1994, side 103-107).